

VIP-notitie

Analyse uitbreidingsmogelijkheden van de VIP-reikwijdte

Datum: 12/07/2024

Versienummer: 1.0

Auteurs: Mw. dr. C. Bekker (secretaris)
Dhr. dr. H.S. Hiemstra (voorzitter)

secretariaat@vipasbest.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Vraagstelling	3
2	Methode.....	4
3	Analyse uitbreidingsmogelijkheden VIP-reikwijdte	5
3.1	Beoordeling van werkwijzen als grond voor uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht.....	5
3.2	Beoordeling van werkwijzen voor bewerking van asbesthoudende toepassingen.....	8
3.3	Beoordeling van werkwijzen voor bewerking van asbesthoudend afval (recyclen)	10
3.4	Beoordeling van (wijzigingen van) reeds gevalideerde werkwijzen waarvan op basis van nieuwe (praktijk-) inzichten een herbeoordeling wenselijk is	11
4	Discussie.....	12
4.1	Het beoordelen van werkwijzen voor het meten van asbest in materialen als onderdeel van de inventarisatie	12
4.2	Het beoordelen van werkwijzen voor het meten van asbest in de lucht	12
4.3	Het beoordelen van werkwijzen voor het duurzaam afschermen van asbesthoudende toepassingen	13
4.4	Het beoordelen van werkwijzen voor afvoer/transport en stort/opslag van asbesthoudend afval	13
5	Conclusie	14

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het [Validatie- en Innovatiepunt \(VIP\) asbest](#)¹ beoordeelt de veiligheid van innovatieve werkwijzen voor professionele *verwijdering* van asbesthoudende toepassingen. Het kan gaan om nieuwe werkwijzen. Ook beoordeelt het VIP reeds bestaande werkwijzen die nog niet gevalideerd zijn voor landelijk gebruik. De veiligheid van werkwijzen wordt door experts beoordeeld volgens vaste criteria opgenomen in het [beoordelingskader](#). Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) laat in een [brief](#) aan de Tweede Kamer weten dat het VIP zal analyseren wat de mogelijkheden zijn om de reikwijdte van het VIP uit te breiden. De aanleiding voor deze analyse zijn de [resultaten van een enquête](#) die het VIP heeft gehouden onder stakeholders. Respondenten gaven aan een partij te missen voor het laten valideren van innovatieve werkwijzen voor het bewerken van asbesthoudende toepassingen en meten van asbestconcentraties in de lucht en in materialen als onderdeel van de inventarisatie. Hieruit blijkt dat er behoefte is om, naast werkwijzen van asbestverwijdering, ook andere werkwijzen voor de professionele omgang met asbest te laten beoordelen, bijvoorbeeld door het VIP.

1.2 Vraagstelling

In opdracht van het ministerie van SZW heeft het VIP geanalyseerd wat de mogelijkheden zijn om, naast werkwijzen van professionele asbestverwijdering, ook werkwijzen van andere ketenactiviteiten van asbestsanering en activiteiten die buiten de asbestsanering vallen te laten beoordelen door het VIP. Daarbij zijn de volgende vragen beantwoord:

- Wat zijn de mogelijkheden om de reikwijdte van het VIP uit te breiden?
- Welke afwegingen spelen een rol bij de verschillende uitbreidingsmogelijkheden van de VIP-reikwijdte?
- Wat is er nodig om de uitbreidingsmogelijkheden te realiseren?

De analyse betreft een feitelijke weergave van de mogelijkheden om de VIP-reikwijdte uit te breiden, passend binnen de taak van het VIP (beoordelen van veilige werkwijzen), maar bevat geen advies of besluit.

¹ Het RIVM fungeert als coördinator van het VIP. De werkzaamheden van het VIP zijn functioneel en inhoudelijk gescheiden van de werkzaamheden van het RIVM.

2 Methode

Als eerste zijn mogelijkheden voor het uitbreiden van de VIP-reikwijdte geïnventariseerd. Bij deze inventarisatie zijn verschillende partijen betrokken:

- Stakeholders. Er is gebruik gemaakt van de [resultaten van een enquête](#) die het VIP heeft gehouden onder stakeholders.
- VIP-experts. Tijdens een bijeenkomst met alle [VIP-experts](#) is uitgevraagd welke mogelijkheden zij zien om de reikwijdte van het VIP uit te breiden.
- Ministeries. Het ministerie van SZW en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) zijn gevraagd welke opties tot uitbreiding zij zien aanvullend op de opties die de stakeholders en de VIP-experts hebben genoemd.

Per uitbreidingsmogelijkheid is door het VIP geanalyseerd welke afwegingen daarbij een rol spelen en wat er nodig is om de uitbreidingsmogelijkheid te realiseren.

Voor deze analyse is gebruik gemaakt van informatie en kennis die is opgedaan in persoonlijke communicatie met stakeholders (presentaties, discussies en persoonlijke gesprekken op asbestgerelateerde bijeenkomsten). Verder zijn voor deze analyse de volgende deskundigen geraadpleegd:

- De VIP-experts;
- De Nederlandse arbeidsinspectie (NLA);
- Het ministerie van IenW;
- Het ministerie van SZW.

3 Analyse uitbreidingsmogelijkheden VIP-reikwijdte

De inventarisatie, zoals toegelicht in de werkwijze, leidde tot de volgende uitbreidingsmogelijkheden, het beoordelen van werkwijzen:

- als grond voor uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht;
- voor het meten van asbest:
 - o in materialen als onderdeel van de inventarisatie;
 - o in de lucht;
- voor bewerking van:
 - o asbesthoudende toepassingen;
 - o asbesthoudend afval (recyclen);
- voor het duurzaam afschermen van asbesthoudende toepassingen;
- voor afvoer/transport van asbesthoudend afval;
- voor stort/opslag van asbesthoudend afval;
- of wijzigingen van werkwijzen die reeds gevalideerd zijn maar waarvan op basis van nieuwe (praktijk-) inzichten een herbeoordeling wenselijk is.

Een aantal van de hierboven genoemde uitbreidingsmogelijkheden is niet meegenomen in de verdere analyse, omdat de genoemde optie niet binnen de taak van het VIP (*beoordeling van veilige werkwijzen*) valt of omdat er geen sprake is van blootstelling aan asbest. In de sectie 'discussie' wordt hier verder op ingegaan.

De volgende vier uitbreidingsmogelijkheden zijn verder geanalyseerd, het beoordelen van werkwijzen:

- als grond voor uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht;
- voor bewerking van:
 - o asbesthoudende toepassingen;
 - o asbesthoudend afval (recyclen);
- of wijzigingen van werkwijzen die reeds gevalideerd zijn maar waarvan op basis van nieuwe (praktijk-) inzichten een herbeoordeling wenselijk is.

Hieronder volgt voor elke uitbreidingsmogelijkheid een algemene beschrijving, een analyse van de overwegingen die een rol spelen en wat er nodig is om de uitbreidingsmogelijkheid te realiseren.

3.1 Beoordeling van werkwijzen als grond voor uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht

Algemene beschrijving

De wet- en regelgeving² verplicht dat een asbestinventarisatie wordt uitgevoerd en een asbestinventarisatierapport wordt opgesteld door een daartoe gecertificeerd bedrijf bij:

- het geheel of gedeeltelijk afbreken of uit elkaar nemen van bouwwerken, met uitzondering van grondwerken, of objecten waarin naar redelijke verwachting asbest of een asbesthoudend product is toegepast;
- het verwijderen van asbest of asbesthoudende producten uit bouwwerken of objecten; en
- het opruimen van asbest of asbesthoudende producten die ten gevolge van een incident zijn vrijgekomen.

² Arbeidsomstandighedenbesluit (artikel 4.54a), Asbestverwijderingsbesluit 2005 (artikel 3) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (artikel 7.9, eerste lid).

Op deze verplichting gelden echter een paar uitzonderingen³, namelijk:

- werkzaamheden die worden uitgevoerd in of aan bouwwerken of objecten die op of na 1 januari 1994 zijn gebouwd dan wel vervaardigd;
- het geheel of gedeeltelijk verwijderen van:
 - o water-, gas-, en rioolleidingbuizen, telecombuizen en mantelbuizen, voor zover zij deel uitmaken van het ondergrondse openbare gas-, water-, elektra-riool- en telecomleidingnet;
 - o rem- en frictiematerialen;
 - o geklemde vloerplaten onder verwarmingstoestellen;
 - o verwarmingstoestellen;
 - o beglazingskit dat is verwerkt in de constructie van kassen;
 - o pakkingen uit verbrandingsmotoren;
 - o pakkingen uit procesinstallaties of onderdelen van procesinstallaties, inclusief aan- en afvoerende leidingen;
 - o pakkingen uit verwarmingstoestellen met een nominaal vermogen dat lager is dan 2250 kilowatt;
 - o asbest of asbesthoudende producten uit wegen;
 - o gas- en elektrotechnische componenten die aanwezig zijn in het gastransportnet of het net.

Vanuit de stakeholders is het signaal gekomen dat er behoefte is om de lijst uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht uit te breiden.

De bovenstaande uitzonderingen zijn vrijgesteld van zowel de asbestinventarisatieplicht als van de verplichtingen om de asbestverwijdering door een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf te laten uitvoeren.⁴ Op 30 november jl. publiceerde de Europese Unie een aangepaste richtlijn voor werken met asbest.⁵ De nieuwe regels moeten vóór 21 december 2025 zijn geïmplementeerd in de Nederlandse regelgeving. De gewijzigde Europese asbestrichtlijn eist een 'vergunningplicht' voor asbestverwijdering. Het ministerie van SZW heeft ten tijde van schrijven nog niet besloten hoe het nieuwe vergunningsstelsel eruit gaat zien en hoe het zich verhoudt tot het huidige certificatiestelsel. Het is echter wel duidelijk dat na implementatie van de gewijzigde EU regels het niet mogelijk is om de asbestverwijdering te laten uitvoeren door een asbestverwijderingsbedrijf zonder vergunning. Daarnaast geeft de EU richtlijn aan dat de werkgevers verplicht zijn om materialen, waarvan wordt vermoed dat ze asbest bevatten, te identificeren (bijvoorbeeld door informatie op te vragen bij de eigenaren). Deze informatie moet worden vastgelegd en gedeeld met de werknemers die aan asbest kunnen worden blootgesteld. De uitzondering op de inventarisatieplicht ontslaat een werkgever dus niet van de plicht om het asbesthoudende materiaal te identificeren.

De achtergronden en redenen voor de uitzonderingen op inventarisatieplicht zijn door de jaren heen (vanaf 1991) opgenomen in de bij de besluiten behorende nota's van toelichting in de Staatscourant of Staatsblad. De meest gedetailleerde en recente beschrijving wordt gegeven in de nota van toelichting bij het Asbestverwijderingsbesluit 1998 (Staatsblad 1998, 171). Daarin staat dat alleen routinematige asbestverwijderingswerkzaamheden waarvan door middel van objectief, representatief en betrouwbaar onderzoek (waarvoor het initiatief in beginsel bij de betrokken branches ligt) is aangetoond dat deze een relatief beheersbaar risico hebben, in aanmerking komen voor vrijstelling van asbestinventarisatie.⁶ Echter, uit een reconstructie van de totstandkoming en onderbouwing van uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht blijkt dat door de jaren heen de (beschrijving van de) uitzonderingen en de

³ Arbeidsomstandighedenbesluit (artikel 4.54b), Asbestverwijderingsbesluit 2005 (artikel 4) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (artikel 7.9, tweede lid).

⁴ Arbeidsomstandighedenbesluit (artikel 4.54d)

⁵ Richtlijn (EU) 2023/2668 tot wijziging van Richtlijn 2009/148/EG betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest op het werk

⁶ De nota van toelichting bij het Asbestverwijderingsbesluit 1998 (Staatsblad 1998, nr. 171)

redenen/onderbouwingen van uitzonderingen enigszins varieerde.⁷ Daarnaast wordt uit de reconstructie geconcludeerd dat niet voor elke uitzondering een sectorbrede veilige werkwijze beschikbaar is of dat niet voor alle uitzonderingen meetgegevens zijn overlegd waaruit de veiligheid van de werkwijze blijkt. De asbestbranche (VOAM, VERAS, VVTB, VAVB en Fenelab) pleit voor een evaluatie van de huidige wettelijke uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht.⁸ Het ministerie van SZW heeft in 2018 in een kamerbrief aangegeven dat nader zal worden gekeken naar de onderbouwing van de huidige uitzonderingen op de inventarisatieplicht en zal worden bezien of deze nog gerechtvaardigd is.⁹

Afwegingen en realisatie

De huidige onderbouwing voor de uitzonderingen geeft aan dat alleen routinematige asbestverwijderingswerkzaamheden waarvan door middel van objectief, representatief en betrouwbaar onderzoek is aangetoond dat deze een relatief beheersbaar risico hebben, in aanmerking komen voor vrijstelling van de asbestinventarisatieplicht. Het VIP kan het ministerie van SZW adviseren over de veiligheid van een voorgestelde werkwijze. Het beoordelen van de veiligheid van werkwijzen voor het verwijderen van asbesthoudende toepassingen valt al binnen de huidige reikwijdte, kennis en expertise van het VIP. Het VIP heeft tot op heden echter geen verzoeken gekregen om veilige werkwijzen als grond voor uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht te beoordelen.

Het is belangrijk dat de begrippen 'routinematige asbestverwijderingswerkzaamheden' en 'relatief beheersbaar risico' (en mogelijke andere vereisten die in de nieuwe asbestwet- en regelgeving worden opgenomen) helder worden toegelicht en niet multi-interpretabel zijn, zodat het voor zowel de indiener als het VIP evident is dat de asbestverwijderingshandeling voldoet aan de vereisten om tot de uitzonderingen op de inventarisatieplicht te horen. Hiermee wordt voorkomen dat een indiener tevergeefs veel werk besteedt aan het opstellen van een dossier. Daarnaast wordt voorkomen dat het onnodig lang duurt voordat een dossier in behandeling kan worden genomen omdat het VIP eerst moet nagaan bij het ministerie van SZW of de aanvraag aan de vereisten voldoet.

Het VIP kan in het bestaande [beoordelingskader](#) aanvullende eisen opnemen voor verzoeken tot uitzonderingen op de inventarisatieplicht. Hiermee wordt het beoordelingsproces bespoedigd en transparant.

Het is voor het ministerie van SZW raadzaam om na denken over de plek waar de uitzonderingen op de inventarisatieplicht in de toekomst worden vermeld. De huidige uitzonderingen staan vermeld in het Arbeidsomstandighedenbesluit (artikel 4.54b), Asbestverwijderingsbesluit 2005 (artikel 4) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (artikel 7.9, tweede lid). Het wijzigen van een Besluit is doorgaans niet eenvoudig en duurt lang. Het actueel houden van de lijst van uitzonderingen op de inventarisatieplicht vraagt om een meer dynamisch proces.

⁷ Bureau KLB. Herkomst vrijstellingen asbestinventarisatieverplichtingen. Een reconstructie van de totstandkoming en onderbouwing van vrijstellingen van asbestinventarisatieverplichtingen. 2018.

⁸ [Position paper: Denkrichtingen voor de implementatie van de nieuwe Europese asbestregelgeving in de Nederlandse praktijk](#). VOAM, VERAS, VVTB, VAVB en Fenelab. Mei 2024.

⁹ Beleidsreactie onderzoek functioneren asbeststelsel (Kamerstuk 25834, nr. 150)

3.2 Beoordeling van werkwijzen voor bewerking van asbesthoudende toepassingen

Algemene beschrijving

Sinds 1993 is in Nederland het verhandelen en het toepassen van asbest verboden.¹⁰ Ook het bewerken van asbesthoudende toepassingen is verboden, tenzij de bewerking als uitzondering is opgenomen in het Productenbesluit asbest.¹¹ De in het Productenbesluit opgenomen uitzonderingen met betrekking tot het bewerken zijn:

- het nemen van materiaalmonsters voor asbestinventarisatie. Verschillende NEN-normen beschrijven de werkwijzen van monsterneming voor de bepaling van asbest in bodem en partijen grond (NEN 5707) en in bouw- en sloopafval en recyclinggranulaat (NEN 5897).
- het maken van aanboringen (het maken van aansluitingen op bestaande asbesthoudende leidingen). Voor het maken van aanboringen aan asbestcement (AC) leidingen is in 2022 het AC-Werkplan, een herziening van het rode boekje (2010), ingevoerd. Dit werkplan beschrijft het veilig werken (maken van aanboringen aan AC-leidingen, het verwijderen en het onderhouden van AC-leidingen) met asbestcementleidingen in het ondergrondse openbare waterleiding- en gasnet. Het is niet gelukt te achterhalen of en hoe deze werkwijze landelijk is gevalideerd.
- het uitvoeren van reparatie- of onderhoudswerkzaamheden.

In de wet- en regelgeving (of bijbehorende nota van toelichting) wordt niet gedefinieerd wat precies wordt verstaan onder het bewerken van asbesthoudende toepassingen. In de nota van toelichting wordt een aantal voorbeelden van reparatie- en onderhoudswerkzaamheden genoemd maar verder geeft deze toelichting (veel) ruimte voor eigen interpretatie.

Een aantal voorbeelden van niet toegestane bewerkingshandelingen zijn: gaten boren in een asbesthoudend boeibord voor het doorvoeren van kabels, gaten boren in tegels bevestigd met asbesthoudende tegellijm voor het ophangen van een medische toepassing (bijvoorbeeld een steunbeugel) of het deels verwijderen van een asbesthoudend dak voor het plaatsen van een dakraam.

Vanuit de stakeholders is de behoefte geuit om de lijst met uitzonderingen voor het bewerken van asbesthoudende toepassingen uit te breiden. De redenen die daarvoor worden genoemd zijn:

- Het verbod leidt in bepaalde situaties tot disproportionele en onnodige directe kosten (de gehele asbesthoudende toepassing moet worden verwijderd of er moet een kostbaar alternatief worden toegepast) terwijl de risico's voor mens en milieu in die situaties beperkt zijn. Als voorbeeld wordt genoemd het aanboren van asbesthoudende tegellijm in een badkamer voor het ophangen van een medisch hulpmiddel.
- Het verbod kan ervoor zorgen dat het bewerken in de illegaliteit of onwetendheid toch plaatsvindt. Hierdoor zijn de bewerkingshandelingen minder goed te controleren en handhaven waardoor ze met mogelijk minder adequate beheersmaatregelen plaatsvinden en de werknemers meer risico lopen.
- Door de kosten van de asbestverwijdering te verschuiven naar een meer 'natuurlijk' moment (waarop de asbesthoudende toepassing ook daadwerkelijk toe is aan vervanging of wanneer sloop plaatsvindt) wordt het milieu minder belast (minder CO₂-uitstoot en minder afval).

Bepaalde bewerkingshandelingen zouden volgens stakeholders verantwoord kunnen worden uitgevoerd door middel van een gevalideerde veilige werkwijze.

¹⁰ Productenbesluit asbest (artikel 4)

¹¹ Productenbesluit asbest (artikel 5)

Afwegingen en realisatie

Het VIP heeft alle expertise en kennis in huis om te beoordelen of een werkwijze voor het bewerken van asbesthoudende toepassingen veilig is. Het VIP kan een dergelijke werkwijze alleen beoordelen als de bewerkingshandeling is toegestaan volgens de wet, dat wil zeggen behoort tot de uitzonderingen in artikel 5 van het Productenbesluit asbest.

Het is essentieel dat de in artikel 5 opgenomen uitzonderingen heel helder worden toegelicht en niet multi-interpretabel zijn, zodat het voor zowel de indiener als het VIP evident is dat de bewerkingshandeling tot de uitzonderingen behoort. Momenteel behoren reparatie- of onderhoudswerkzaamheden tot de uitzonderingen. Het is echter niet duidelijk wat precies onder reparatie- of onderhoudswerkzaamheden wordt verstaan. Hierdoor is het aan de indiener en aan het VIP zelf om in te schatten of een bewerkingshandeling behoort tot de wettelijke uitzonderingen. Het risico bestaat dat een indiener tevergeefs veel werk besteedt aan het opstellen van een dossier en dat het onnodig lang duurt voordat een VIP-dossier in behandeling kan worden genomen omdat eerst moet worden bediscussieerd of de bewerkingsbehandeling tot de uitzonderingen behoort. Met een heldere en eenduidige toelichting wordt voorkomen dat een VIP-advies aan de achterkant niet door SZW kan worden overgenomen.

Het VIP kan, net als voor het verwijderen van asbesthoudende toepassingen, een beoordelingskader opstellen voor dossiers die zich richten op het bewerken van asbesthoudende toepassingen. Een beoordelingskader bespoedigt het beoordelingsproces door het bieden van handvatten en richtlijnen bij het opstellen en beoordelen van dossiers en maakt het beoordelingsproces transparanter. Het huidige [beoordelingskader](#) kan als uitgangspunt worden genomen.

Voor het opstellen van een beoordelingskader voor werkwijzen van bewerken van asbesthoudende toepassingen is het, voor zowel het VIP als de indiener, belangrijk dat er duidelijke criteria en voorwaarden worden opgesteld waaraan een werkwijze moet voldoen, en het kader waarbinnen deze werkwijze plaatsvindt, om als veilig te worden beoordeeld.

Voor het ministerie van SZW is het goed om na te denken over hoe de gevalideerde veilige werkwijzen voor het bewerken van asbesthoudende toepassingen landelijk beschikbaar worden gemaakt. Ten tijde van schrijven adviseert het VIP aan het ministerie van SZW of een werkwijze voor het verwijderen van asbest als landelijk gevalideerd kan worden beschouwd. Op basis van het VIP-advies besluit SZW of de gevalideerde werkwijze in SMA-rt (Stoffen Manager Asbest Risico Techniek) wordt opgenomen. Zodra de werkwijze in SMA-rt is opgenomen, is de werkwijze landelijk beschikbaar als mogelijke methode voor asbestverwijdering. SMA-rt is echter (nog) niet geschikt voor werkwijzen voor het bewerken van asbesthoudende toepassingen.

3.3 Beoordeling van werkwijzen voor bewerking van asbesthoudend afval (recyclen)

Algemene beschrijving

Het is niet toegestaan om verwijderd asbest als zodanig opnieuw op de markt te brengen.¹²

Een uitzondering daarop is het hergebruik van asbesthoudende grond, baggerspecie en puin(granulaat) met een asbestconcentratie tot 100 mg/kg droge stof (gewogen gehalte).¹³ Het Arbeidsomstandighedenbesluit en het Asbestverwijderingsbesluit worden beneden deze concentratie niet van toepassing verklaard. Daarmee wordt grond met asbestconcentraties lager dan 100 mg/kg in de regelgeving niet als asbesthoudend gezien en is er voor het VIP geen taak in het beoordelen van veilige werkwijzen.

Asbesthoudende toepassingen die zijn verwijderd, worden als asbesthoudend afval afgevoerd en naar een daarvoor bestemde stortplaats gebracht. Daar wordt het materiaal onder de grond gestopt. Op dit moment is het veilig storten van asbesthoudende toepassingen de enige mogelijke en toegestane methode om van asbest 'af te komen'.

Het storten van asbesthoudende toepassingen is feitelijk gezien in strijd met de Europese regelgeving, die de stort van 'zorgwekkende stoffen' verbiedt. Sinds 2006 geldt in Nederland het stortverbod van 'zorgwekkende stoffen'.¹⁴ In 2018 is expliciet het stortverbod van asbest opgenomen. Dit verbod bestaat tot nu toe alleen nog maar op papier omdat er nog geen veilig alternatief is voor het storten van asbest.

Het stortverbod wordt geactiveerd zodra er een methode bestaat, die aan de voorwaarden voldoet, waarmee asbest kan worden verwerkt.

Zoals eerder aangegeven is het bewerken van asbesthoudende toepassingen verboden, tenzij de bewerking als uitzondering is opgenomen in het Productenbesluit asbest.¹⁵

Het verwerken van asbesthoudend afval kan gezien worden als het bewerken van asbest en staat niet genoemd als uitzondering. Daarmee is het momenteel verboden om asbesthoudend afval verder te verwerken.

Er zijn verschillende partijen bezig met het ontwikkelen van een methode voor het verwerken van asbest. Hierbij kan worden gedacht aan het chemisch of thermisch afbreken/oplossen van de asbestvezels zodat het asbest kan worden omgezet in ongevaarlijk en herbruikbaar materiaal. Het is niet precies duidelijk hoe een dergelijke methode eruit komt te zien. Het is echter te verwachten dat er werknemers betrokken zullen zijn bij de verwerking van asbesthoudende toepassingen. Het is belangrijk dat de asbestverwerkingsmethode ook voor deze werknemers veilig is.

Afwegingen en realisatie

Het VIP is in de huidige vormen samenstelling geschikt om te beoordelen of een bepaalde methode veilig is voor de werknemers betrokken bij het verwerkingsproces van asbest. Het VIP kan een dergelijke methode alleen beoordelen als de bewerkingshandeling is toegestaan volgens de wet, dat wil zeggen behoort tot de uitzonderingen in artikel 5 van het Productenbesluit asbest.

Net als bij het bewerken van asbesthoudende toepassingen is het ook voor het bewerken van asbesthoudend afval essentieel dat de voorwaarden, zoals ARBO- en milieueisen, waaraan een verwerkingsmethode moet voldoen helder en niet multi-interpretabel zijn zodat het voor zowel de indiener als het VIP evident is dat de verwerkingsmethode is toegestaan volgens de wet.

¹² Productenbesluit asbest (artikel 4)

¹³ Besluit asbestwegen milieubeheer (artikel 2)

¹⁴ Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen

¹⁵ Productenbesluit asbest (artikel 5)

Het VIP kan, net als voor het bewerken van asbesthoudende toepassingen, een beoordelingskader opstellen voor dossiers die zich richten op het bewerken van asbesthoudend afval. Hiervoor kan het huidige [beoordelingskader](#) als uitgangspunt worden genomen.

Voor het opstellen van een beoordelingskader voor werkwijzen van bewerken van asbesthoudend afval is het, voor zowel het VIP als de indiener, belangrijk dat er duidelijke criteria en voorwaarden worden opgesteld waaraan een werkwijze moet voldoen, en het kader waarbinnen deze werkwijze plaatsvindt, om als veilig te worden beoordeeld.

3.4 Beoordeling van (wijzigingen van) reeds gevalideerde werkwijzen waarvan op basis van nieuwe (praktijk-) inzichten een herbeoordeling wenselijk is

Algemene beschrijving

Voor de oprichting van het VIP, werden veilige werkwijzen landelijk gevalideerd door de Commissie SCi 547. Deze commissie beoordeelde werkwijzen vanaf 2016 tot ze werd opgeheven bij de opening van het VIP in 2020. Positief beoordeelde werkwijzen van de Commissie SCi 547 en het VIP worden na besluit van het ministerie van SZW in SMART gezet. Door de jaren heen kunnen nieuwe (praktijk-) inzichten ertoe leiden dat een wijziging of herbeoordeling van de reeds gevalideerde werkwijzen wenselijk is.

Afwegingen en realisatie

Het beoordelen van (wijzigingen van) reeds gevalideerde werkwijzen valt al binnen de huidige reikwijdte van het VIP. In de afgelopen jaren heeft het VIP al verzoeken tot wijzigingen van reeds *door het VIP* gevalideerde werkwijzen beoordeeld. Werkwijzen of wijzigingen van werkwijzen die door de Commissie SCi 547 zijn beoordeeld kunnen ook door het VIP worden beoordeeld. Daarvoor gelden de volgende overwegingen:

- Wijzigingen die niet resulteren in een daadwerkelijke verandering in de voorgescreven (en door middel van blootstellingsonderzoek onderbouwde) werkwijze als geheel. Hierdoor is er ook geen sprake van een verandering in de blootstellingsrisico's, en kan worden volstaan met de onderbouwing op basis van de resultaten van het door de Commissie SCi 547 beoordeelde blootstellingsonderzoek. Voorbeelden hierbij zijn tekstuele of administratieve wijzigingen. Het VIP heeft in de afgelopen jaren éénmaal een dergelijk verzoek behandeld.
- Fundamentele wijzigingsverzoeken die mogelijk resulteren in een verandering in de blootstellingsrisico's. Het VIP heeft voor de beoordeling de onderliggende data (de resultaten van het door de Commissie SCi 547 beoordeelde blootstellingsonderzoek) en/of nieuwe data nodig om de wijziging(en) te beoordelen. Er moet daarom een nieuwe VIP aanvraag worden ingediend met bijbehorende procedure. Het VIP heeft in de afgelopen jaren geen verzoeken tot fundamentele wijzigingen, van werkwijzen die door de Commissie SCi 547 zijn beoordeeld, ontvangen.
- Herbeoordeling van de totale werkwijze. Hiervoor heeft het VIP voor de beoordeling het onderliggende dossier nodig (de resultaten van het door de Commissie SCi 547 beoordeelde blootstellingsonderzoek). Het VIP heeft in de afgelopen jaren geen verzoeken tot herbeoordeling van totale werkwijzen, die door de Commissie SCi 547 zijn beoordeeld, ontvangen.

4 Discussie

Een inventarisatie onder stakeholders, ministeries en VIP-experts leidde tot verschillende uitbreidingsmogelijkheden om, naast werkwijzen van asbestverwijdering, ook werkwijzen van andere ketenactiviteiten van asbestsanering en activiteiten die buiten de asbestsanering vallen te laten beoordelen door het VIP. De uitbreidingsmogelijkheden met betrekking tot het beoordelen van werkwijzen: *'als grond voor uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht', 'voor bewerking van asbesthoudende toepassingen', 'voor bewerking van asbesthoudend afval (recyclen)',* en *'- of wijzigingen van werkwijzen die reeds gevalideerd zijn maar waarvan op basis van nieuwe (praktijk-) inzichten een herbeoordeling wenselijk is'* zijn verder geanalyseerd. Een aantal andere genoemde uitbreidingsmogelijkheden is niet meegenomen in de analyse. Hieronder volgen per uitbreidingsmogelijkheid de afwegingen om deze niet verder mee te nemen in de analyse.

4.1 Het beoordelen van werkwijzen voor het meten van asbest in materialen als onderdeel van de inventarisatie

Verschillende NEN-normen beschrijven de methode voor de inspectie, monsterneming en analyse van asbest in toepassingen als onderdeel van de inventarisatie:

- NEN 5896 – Kwalitatieve analyse van asbest in materialen met polarisatiemicroscopie;
- NEN 5897 – Inspectie en monsterneming van asbest in bouw- en sloopafval en recyclinggranulaat;
- NEN 5707 – Bodem – Inspectie en monsterneming van asbest in bodem en partijen grond.

Een monsterneming vindt plaats onder strikte veiligheidsmaatregelen. De monsters worden vervolgens geanalyseerd door een geaccrediteerd laboratorium. Tijdens het nemen van de monsters kan de inventariseerder worden blootgesteld aan asbestvezels. Innovaties worden gezien in de vorm van in-situ meetmethoden (op locatie meten van asbesttype en/of concentratie met handzame meetapparatuur). Hiermee hoeft er geen monster te worden genomen en is er geen analyse van een geaccrediteerd laboratorium nodig. Als de meetapparatuur voldoende betrouwbaar is zou dat een grote besparing kunnen betekenen qua tijd en kosten. Het valideren van een dergelijk meetapparaat betreft het beoordelen van de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van het apparaat, oftewel de vergelijking tussen de meetresultaten van het apparaat en die van een geaccrediteerd laboratorium. Het VIP heeft als taak om werkwijzen te beoordelen op hun veiligheid. Mits juist toegepast, staat de veiligheid van een dergelijk meetapparaat niet ter discussie. Het staat buiten kijf dat een inventarisatie waarbij de asbesthoudende toepassing ongeroerd blijft veiliger is dan wanneer een stuk van de asbesthoudende toepassing wordt afgebroken. Het VIP ziet daarom geen taak voor zichzelf in het beoordelen van werkwijzen voor het meten van asbest in materialen

4.2 Het beoordelen van werkwijzen voor het meten van asbest in de lucht

De methode voor de bepaling van de asbestconcentratie in de lucht staat beschreven in verschillende NEN-normen:

- NEN 2990 – Lucht – Eindbeoordeling na asbestverwijdering;
- NEN 2991 – Lucht – Bepaling van de asbestconcentraties in de binnenlucht en risicobeoordeling in en rondom bouwwerken, constructies of objecten waarbij asbesthoudende materialen zijn verwerkt;
- NEN 2939 – Werkplekatmosfeer – Bepaling van de persoonlijke blootstelling aan respirabele asbestvezels in de lucht bij het werken met en/of aan asbest of asbesthoudende producten met scanning elektronenmicroscopie en röntgenmicro-analyse.

Asbest in de lucht wordt geïdentificeerd door bemonstering van de lucht met behulp van filters gevolgd door een analyse van een geaccrediteerd laboratorium. Innovaties

voor het meten van de asbestconcentraties in de lucht worden gezien in de vorm van monitors die real-time aangeven hoeveel asbestvezels in de lucht rondzweven. De real-time monitor kan bijvoorbeeld worden gebruikt tijdens het werken met asbest om een werkwijze veiliger te maken. Daarnaast kan een dergelijke monitor worden ingezet tijdens de eindbeoordeling om de (daling van) asbestconcentratie in de lucht in de gaten te houden wat mogelijk tijd en kosten kan besparen.

Het VIP heeft als taak om werkwijzen te beoordelen op hun veiligheid. Het valideren van een real-time monitor betreft het beoordelen van de nauwkeurigheid van het apparaat. Bij juist gebruik, staat de veiligheid van de monitor zelf niet ter discussie. Het VIP ziet daarom geen taak voor zichzelf in het beoordelen van werkwijzen voor het meten van asbest in materialen in de lucht. Indien de monitor een onderdeel is van een werkwijze dan kan het VIP wel de totale werkwijze beoordelen. De nauwkeurigheid van de monitor moet daarbij niet meer ter discussie staan.

Een andere mogelijke innovatie is het gebruik van kunstmatige intelligentie (artificial intelligence, AI) bij analyse van het luchtmonster (tellen van het aantal vezels). Dit vindt plaats bij de analyse in het laboratorium, en heeft geen effect op de veiligheid gedurende de werkzaamheden met asbest. Het VIP ziet daarom geen taak voor zichzelf in het beoordelen van nieuwe analysemethoden voor luchtmonsters.

4.3 Het beoordelen van werkwijzen voor het duurzaam afschermen van asbesthoudende toepassingen

Asbesthoudende toepassingen hoeven niet altijd te worden verwijderd. In sommige gevallen kan, afhankelijk van het inventarisatierapport, ook worden gekozen voor het duurzaam afschermen van de asbesthoudende toepassing, bijvoorbeeld door er een plaat voor te plaatsen of door het plaatsen van een koof. In een asbestbeheersplan staat omschreven hoe veilig om te gaan met het in een gebouw aanwezige asbest. Bij het duurzaam afschermen wordt niet met de asbesthoudende toepassing zelf gewerkt. Een voorwaarde van duurzaam afschermen is dat er onder invloed van luchtstromingen geen asbestvezels vrijkomen waardoor er ook geen blootstelling is. Indien bij de aanbrenging van de afscherming de asbesthoudende toepassing wordt aangetast, is er sprake van bewerken en dat is over het algemeen niet toegestaan (zie sectie 'Beoordeling van werkwijzen voor bewerking van asbesthoudende toepassingen'). Het VIP ziet daarom geen taak voor zichzelf in het beoordelen van werkwijzen voor het duurzaam afschermen van asbesthoudende toepassingen.

4.4 Het beoordelen van werkwijzen voor afvoer/transport en stort/opslag van asbesthoudend afval

Asbesthoudende toepassingen moeten na verwijdering worden verpakt en afgevoerd naar speciaal voor asbest bestemde stortplaatsen. Voor zowel afvoer/transport als stort/opslag gelden strenge voorschriften. Zo moeten alle asbesthoudende toepassingen luchtdicht en dubbel worden verpakt zodat er geen asbestvezels kunnen vrijkomen.¹⁶ Op de stortplaats mogen er geen handelingen plaatsvinden waarbij asbestvezels vrij kunnen komen. Mits het asbesthoudende materiaal correct is verpakt en er correct mee wordt omgegaan, vindt er nooit blootstelling aan asbestvezels plaats tijdens afvoer/transport en stort/opslag van asbesthoudend afval. Het VIP ziet daarom geen taak voor zichzelf in het beoordelen van werkwijzen voor afvoer/transport en stort/opslag van asbesthoudend afval.

¹⁶ Asbestverwijderingsbesluit 2005 (artikel 7)

5 Conclusie

Het VIP beoordeelt de veiligheid van innovatieve werkwijzen voor professionele verwijdering van asbesthoudende toepassingen. Het VIP heeft in opdracht van het ministerie van SZW geanalyseerd wat de mogelijkheden zijn om de reikwijdte van het VIP uit te breiden en wat er nodig is om deze uitbreiding te realiseren. In deze notitie zijn vier mogelijkheden verder uitgewerkt. Twee mogelijkheden betreffen een daadwerkelijke uitbreiding van de reikwijdte van het VIP, namelijk: 1) beoordeling van veilige werkwijzen voor *bewerking van asbesthoudende toepassingen*, en 2) beoordeling van veilige werkwijzen voor *bewerking van asbesthoudend afval (recycling)*.

Daarnaast worden in deze notitie twee mogelijkheden in beeld gebracht die reeds onderdeel van de reikwijdte van het VIP zijn, maar waar, op één enkel geval na, nog geen gebruik van wordt gemaakt: 1) de beoordeling van veilige werkwijzen als grond voor uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht, en 2) de beoordeling van (wijzigingen van) veilige werkwijzen die reeds gevalideerd zijn maar waarvan op basis van nieuwe (praktijk-) inzichten een herbeoordeling wenselijk is. Deze twee al bestaande mogelijkheden zijn uitgelicht om een totaalbeeld van (mogelijke) werkzaamheden van het VIP te schetsen.